

מפגש מס' 45

דף למנחה

ספר ישעיהו פרקים ב'-ו'

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

- פרק ב'** - חזון אחרית הימים - המקדש כמרכז רוחני אוניברסלי; יום ה' - גבהות ה' והשפלת גאוות האדם.
- פרק ג'** - המשך נושא השפלת גאוות האדם - תוכחה למנהיגים ולנשות החברה הגבוהה.
- פרק ד'** - השארית - הנותרים מן הפורענות יזכו להגנת ה' ולצמיחה מחודשת
- פרק ה'** - משל הכרם; נבואות "הוי", המתארות את הגאווה והעיוותים המוסריים והשפלתם ביום ה'.
- פרק ו'** - ישעיהו רואה חזיון מעולמות עליונים, ומקבל על עצמו שליחות

הקדמה

חלק א' - רקע היסטורי לנבואת ישעיהו:

חזון ישעיהו כן אָמוֹץ אֲשֶׁר תָּנָה עַל יְהוּדָה וּירוּשָׁלַם בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתָם אֲחֻזַּי וְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה (ישעיהו א', א) - הכותרת של הספר ממקמת את ישעיהו כנביא בממלכת יהודה, בימי המלכים עוזיהו, יותם, אחז וחזקיהו. (המדרש בסדר עולם רבה פרק כ' אומר שישעיהו ניבא גם בימי מנשה).

מלכות עוזיהו מתוארת בקצרה בספר מל"ב ט"ו, א-ז, ובאריכות רבה יותר בדבה"ב כ"ו. עוזיהו מלך 52 שנים. הומלך בגיל 16, לאחר שאביו אמציה נהרג ע"י מורדים (מל"ב י"ד, יט-כא). לכן, בשנים הראשונות למלכותו הוא היה רק "עוצר", והשרים ניהלו את הממלכה. בתחילת ממלכתו עשה הישר בעיני ה', ואף הרחיב את גבולות הממלכה, ביצר אותה וחזק את הצבא. משהצליח גבה לבו ורצה להקטיר במקדש ככהן, ובעקבות זאת הצטרע, והפסיק לתפקד כמלך. בימיו היה רעש כבד. על דמותו המורכבת של המלך עוזיהו ראה [בפוסט מאת הרב יגאל אריאל](#).

מלכות יותם מתוארת במל"ב ט"ו, לב-לח ובדבה"ב כ"ז. יותם מלך 16 שנים. הומלך עוד בימי אביו, לאחר שהצטרע. מלכות יותם מתוארת אמנם בקצרה, אך נראה שהיה מלך "מושלם". עשה הישר בעיני ה', בנה ערים רבות ביהודה, ונלחם עם עמון. על דמותו של יותם ראה [בפוסט מאת יהודה קיל](#).

מלכות אחז מתוארת במל"ב ט"ז, דבה"ב כ"ח. אחז מלך 16 שנים. הפסוקים מתארים שאחז עשה הרע בעיני ה'. ארם וישראל נלחמו נגדו, ובעקבות זאת הוא פנה למלך אשור לעזרה. הקשר עם אשור גרם לאחז ללמוד מתרבותם. הוא הביא עבודה זרה לממלכת יהודה, ואף בנה במקדש מזבח לאלהי דמשק. עוד על מעשי אחז ראה [בפוסט מאת יהודה קיל](#).

מלכות חזקיהו מתוארת במל"ב י"ח-כ', ישעיהו ל"ו-ל"ט, ודבה"ב כ"ט-ל"ב. חזקיהו מלך 29 שנים. בימיו חרבה ממלכת ישראל בידי אשור. חזקיהו עשה הישר בעיני ה'. מפעלו הראשון היה חידוש העבודה בבית ה' שהופסקה בימי אחז אביו. הוא ביער את הבמות, הבעלים והאשרות. בפקודתו נקהלו העם לחוג את חג המצות בירושלם. חזקיהו מרד באשור, וביצר את ירושלים. בעקבות זאת, בשנת 14

למלכות חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על ארץ יהודה, תפש את הערים הבצורות ואת העיר לכיש, ואף צר על ירושלים, אשר ניצלה בנס. עוד על דמותו של חזקיהו תוכלו לשמוע [בשיעור מאת הרב אלחנן סמט](#).

בתקופת נבואתו של ישעיהו חלה הידרדרות משמעותית במצב הבטחוני של ממלכת יהודה, מימי עוזיהו שבהם ממלכת יהודה ירדה לבטח, עד לימי חזקיהו בהם אשור שולטת בכל המרחב ורק ירושלים נותרת בשליטה יהודית.

לפי מסורת חז"ל, ישעיהו היה קשור למשפחת המלוכה:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף י עמוד ב:

דאמר רבי לוי: מסורת בידינו מאבותינו: אמוץ ואמציה אחים היו, וכתוב "חזון ישעיהו בן אמוץ".

כלומר: ישעיהו היה נכדו של יהואש, אחיינו של אמציה, ובן דודו של עוזיהו.

חלק ב' - מבנה ספר ישעיהו:

המבנה של ספר ישעיהו, כמו גם של ספרי נביאים אחרונים נוספים, מציב אתגר מיוחד, מפני שפרקים רבים אינם נקשרים יחד תחת כותרת אחת. למרות זאת, ניתן לחלק את הספר לחמשה חלקים:

נבואות מתקופות שונות א' - יב'	נבואות על הגויים יג' - כב'	נבואות מתקופות שונות כד' - לה'	חזקיהו ו... לו' - לט'	פרקי ישועה ונחמה מ' - סו'
----------------------------------	-------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	------------------------------

בפרקים א' - י"ב מופיעות נבואות מתקופות המלכים עוזיהו, אחז וחזקיהו. בפרקים ז'-ח' מוזכרים אחז ותקופתו באופן מפורש ושאר הפרקים ביחידה זו (א'-י"ב) נראים מתאימים מאוד לתקופת עוזיהו וחזקיהו. פרקים ב'-ד' העוסקים בגאווה האנושית מתאימים לתקופת עוזיהו ופרקים ט'-י"ב הצופים לעבר הבן שימלוך לאחר אחז ויעשה צדקה ומשפט, מתאימים לתקופת חזקיהו. **בפרקים י"ג - כ"ג** מופיעות נבואות (משאות) על הגויים. **בפרקים כ"ד - ל"ה** שוב מופיעות נבואות מתקופות שונות אולם היכולת להצביע על הרקע ההיסטורי של כל פרק ופרק קשה יותר מאשר בפרקים א'-י"ב. **פרקים לו' - לט'** הם פרקים סיפוריים בעיקרם והם מקבילים כמעט לחלוטין לפרקי חזקיהו וסנחריב בספר מלכים (מל"ב י"ח-כ'). **פרקים מ' - סו'** מאופיינים כפרקי הנחמה של ספר ישעיהו. עוד על מבנה ספר ישעיהו ניתן לשמוע [בשיעור מאת הרב יוסי אליצור](#).

חלק ג' - הנבואות הראשונות כמשקפות נושאים מרכזיים בספר

בפרקים הראשונים של הספר (א'-ו') עולים כמה נושאים מרכזיים שמאפיינים את נבואת ישעיהו:

א. הכיבוש האשורי - ישעיהו ניבא בתקופה של הכיבוש האשורי, אשר חרבו כמעט את כל הארץ, והוא מרבה לתאר את הכיבוש הזה בתיאורים ציוריים. נושא זה עולה כבר בפרק א': **אַרְצְכֶם וְשָׂמְכֶם עָרֵיכֶם וְשָׂרְפֹת אֲשֶׁר אֲדַמְתֶּם לְנַגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ וְשָׂמְכָה כְּמִהְפֶּכֶת זָרִים(ז)**

ב. משפט וצדקה - בפרק א' מתאר ישעיהו את העיוותים המוסריים של העם, וטוען כלפיהם שקרבנות וצומות לא יועילו להם כל עוד הם חוטאים. ישעיהו טוען שציון במשפט תפדה ושבייה בצדקה (א', כז). נושא המשפט והצדקה חוזר בספר ישעיהו פעמים רבות. **לחצו כאן לרשימת פסוקים ומאמרים בנושא משפט וצדקה.**

ג. אחרית הימים - בתחילת פרק ב', עוסק ישעיהו באחרית הימים. ישעיהו מנבא שבאחרית הימים בית ה' יהווה מרכז רוחני לכל הגויים, והגויים יבואו לעבוד בו את ה': **וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֵל הָאֵל בֵּית אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיִרְגְּנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַחֲרֵיתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר ה' מִירוּשָׁלַם (ב', ג)** ישעיהו מרבה לעסוק באחרית הימים, ובנבואות נחמה וגאולה, החוזות שלום עולמי, ובמקומות רבים הוא מנבא שלעתיד לבא הגויים יעבדו את ה'. **לחצו כאן לרשימת פסוקים ומאמרים בנושא עבודת ה' ע"י הגויים.**

ד. גבוהות ה' ושפלות האדם - בפרקים ב-ד עוסק ישעיהו בגאוות האדם מהיבטים שונים, אשר מביאה גם לשחיתות מוסרית. ישעיהו מנבא שביום ה' יובהר שעיני גבוהות אדם שפלה ושח רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ב', יא). [לחצו כאן לרשימת פסוקים ומאמרים בנושא גאוות האדם.](#)

ה. השארית - לצד הפורענות הקשה המתוארת בפרקים הראשונים של הספר, מתוארת גם התקווה. בנבואת ישעיהו התקווה של העם לאחר החורבן היא השארית - מעט האנשים אשר י שארו בירושלים לאחר הפורענות הגדולה. השארית תזכה להגנת ה', וממנה יצמח מחדש עם ישראל: וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ (ד', ג); כְּאֵלֶּה וְכֵאלֵוֹן אֲשֶׁר בְּשִׁלְכֶת מִצְרַיִם בְּמִן זֶרַע קֹדֶשׁ מִצְרַיִם (ו', יג). [לחצו כאן לרשימת פסוקים ומאמרים בנושא השארית.](#)

לימוד מעמיק

מהי הנבואה הראשונה של ישעיהו?

פרק א' הפותח את ספר ישעיהו הוא כנראה איננו הנבואה הראשונה של ישעיהו, מפני שהוא מתאר מצב קשה ביותר, אשר איננו מתאים לתקופת עוזיהו, בה החל ישעיהו להתנבא: אֲרִצְכֶם שִׁמְמָה עֲרִיקֶם שְׁרָפוֹת אֵשׁ אֲדַמְתֶּם לְגִנְזֵיכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ וּשְׁמָמָה כְּמַהֲפַכַת זָרִים: וְנִוְתָרָה בַת צִיּוֹן כְּסֶפֶה בְּכָרֶם כְּמַלְוִנָה בְּמִקְשָׁה כְּעֵיר נְצוּרָה (ישעיהו א', ז-ח). כאמור, תיאור קשה זה איננו מתאים לתקופת עוזיהו, אשר הרחיב את גבולות הארץ, ובימיו היה שקט בטיחוני. לעומת זאת, תיאור זה מתאים מאד לתקופת חזקיהו, בה כל הארץ כבושה בידי אשור וחרבה, ורק ירושלים נותרה לעמוד לבדה מול צבא אשור. על הסיבה לפתיחת הספר בנבואה מאוחרת זו תוכלו לשמוע בשיעור קצר מאת ד"ר טובה גנזל.

מקובל לראות את הנבואה בפרק ו' כנבואתו הראשונה של ישעיהו, בה ראה ישעיהו חזיון מהעולמות העליונים וקיבל שליחות, כפי שמסביר רש"י בתחילת פרק ו':

רש"י לישעיהו ו', א:

בשנת מות - סימן זה תחלת הספר ותחילת נבואת ישעיהו. וחמשה סימנים הקודמים נאמרו אחר זה הסימן, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. וראייה לדבר: ישעיהו נבא "ונותרת בת ציון כסכה..." - זה היה לאחר שהחריב וגלה סנחריב את עשרת השבטים ונשארו רק יהודה וירושלים.

פרק ו' נחשב כנבואה הראשונה של ישעיהו מכמה סיבות: א. התאריך של הנבואה הוא בימי עוזיהו, ואין עוד נבואה בספר שכתוב בה במפורש תאריך קדום יותר; ב. בנבואה זו ישעיהו רואה חזון שמימי, מעולמות עליונים, המזכיר את המראה שראה יחזקאל בנבואת ההקדשה שלו; ג. במהלך החזון הזה ישעיהו מקבל על עצמו שליחות. יחד עם זאת, נראה בהמשך כי לא ברור בהכרח שזו נבואתו הראשונה של ישעיהו. נענין בשלושת המרכיבים האלה של הנבואה בפרק ו'.

חלק א - התאריך ומשמעותו

הפרק פותח בתאריך "בשנת מות המלך עוזיהו". ההבנה הפשוטה היא כמשמעו - נבואה זו נאמרה בשנה בה מת עוזיהו. אולם, מיד עולה השאלה - האמנם יתכן שישעיהו התחיל לנבא בשנת מותו של עוזיהו, בעוד שבכותרת הספר נאמר שישעיהו ניבא בימי עוזיהו? אכן עזרא (בפרושו לפרק ו פס' א) מסביר שיתכן שישעיהו ניבא בימי עוזיהו כמה חודשים בלבד. ואילו רד"ק מפרש שהנבואה הזו כנראה איננה הנבואה הראשונה ממנו:

רד"ק לישעיהו ו', א:

בשנת מות - ויש לפרש מיתה ממש, ולפירוש הזה לא יהיה זה תחילת נבואתו. ומה שספר השנה שראה זאת המראה, לפי שבמותו הרעו העם כמו שנאמר בתחילת מלכות יותם.

הרעיון שנבואה זו איננה נבואת הקדשה, והיו נבואות לפניו, מופיע גם בפירוש האברבנאל, ובספרם של הרב ד"ר יואל בן נון והרב ד"ר בני לאו "ישעיהו כציפורים עפות". לטענתם, פרקים ב'-ה' הם נבואות מימי עוזיהו,

שנאמרו עוד לפני הנבואה בפרק ו'. נבואות אלה עוסקות בגאווות האדם, ולכן הן מתאימות ביותר לתקופתו של עוזיהו. ראה בקצרה [בפוסט מאת הרב ד"ר יואל בן נון](#).

דעה אחרת בהבנת תאריך הנבואה היא שהפסוק "בשנת מות המלך עוזיהו" איננו מתכוון למותו של עוזיהו, אלא לשנה בה הצטרע עוזיהו. כפי שמפרש רש"י בקצרה:

רש"י לישעיהו ו', א:

בשנת מות - כשנצטרע:

כידוע, מחלת הצרעת הרחיקה אנשים מן החברה, עד כדי כך ש"מצורע חשוב כמת", ולכן ניתן לומר שצרעתו של עוזיהו נקראת מותו, ואכן, כפי שמעידים הפסוקים, מאז שהצטרע עוזיהו הוא הפסיק למלוך בפועל: וינגע ה' את המלך ויהי מצרע עד יום מותו וישב בבית הקפשיט וימתם בן המלך על הבית שפט את עם הארץ (מל"ב ט"ו, ה).

רלב"ג למל"ב ט"ו, ה:

ומהעת שהיה מצורע ישב בבית החפשיט לפי שהיה צריך לישב בדד מחוץ למחנה והיתה נקראת בית המצורע בית החפשיט לפי שהמצורע אין לו עסק עם בני אדם והוא מפני זה חפשי מהעסקים והמלאכות:

ורש"י מתאר בצורה חריפה יותר:

רש"י למל"ב ט"ו, ה:

בבית החפשיט - עשה לו בית בבית הקברות...

דברי חז"ל, המקשרים בין תחילת נבואת ישעיהו ליום בו הצטרע עוזיהו נותנים הרגשה שלסיפור הצרעת של עוזיהו היתה משמעות רבה. ספר מלכים אמנם תיאר את הצרעת בקצרה, אך ספר דברי הימים הרחיב בסיפור זה: וכתזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה' אלקיו ויבא אל היכל ה' להקטיר על מזבח הקטרת: ויבא אחריו עזריהו הפקדן ויגמלו פהגים לה' שמונים בני חיל: ויעמדו על עזריהו המלך ויאמרו לו לא לה עזריהו להקטיר לה' כי לפהגים בני אהרן המקדשים להקטיר צא מן המקדש כי מעלתך ולא לה לכבוד מה' אלהים: וינעף עזריהו ויגידו מקטרת להקטיר ויגזעו עם הפהגים והצרעת זרחה במצחו לפני הפהגים בבית ה' מעל למזבח הקטרת: ויפן אליו עזריהו כהן הראש וכל הפהגים והנה הוא מצרע במצחו ויבהלוהו משם וגם הוא נדחף לצאת כי נגעו ה' (דבהי"ב כ"ו, טז-כ).

סיפור זה מדגיש את גאוותו של עוזיהו בעקבות הצלחותיו הרבות. גאוה זו גרמה לו לנסות להשיג גם את המעמד של הכהונה, ההקטרה לפני ה'. וכך, למרות שעוזיהו נחשב בתחילה כמלך אשר עשה הישר בעיני ה', והגיע להישגים רבים בהרחבת ממלכת יהודה וחיזוקה, בכניסתו להקטיר הוכיח עוזיהו שהוא איננו מעמיד את רצון ה' במרכז, אלא את גאוותו ומעמדו האישי (לאור זאת, ניתן להבין את נבואת ישעיהו על הגאוה בפרקים הקודמים).

רש"י, בפירושו לפרק ו' מפרש שמעשהו של עוזיהו גרם לרעש גדול בשמים, אשר בעקבותיו עוזיהו הצטרע והיתה רעידת אדמה, המתוארת בספר זכריה: ונסתם פאשר נסתם מפני הרעש בימי עזריה מלך יהודה (זכריה י"ד, ד-ה):

רש"י לישעיהו ו', ד:

וינועו אמות הספים ... - והוא היה יום הרעש שנאמר בו "ונסתם כאשר נסתם מפני הרעש בימי עוזיהו" (זכריה י"ד) בו ביום עמד עזיהו להקטיר בהיכל, רעשו שמים לשורפו לומר דינו בשריפה כמו שנאמר "ותאכל את החמשים ומאתים איש" (במדבר ט"ז) וזהו שקראם שרפים שבאו לשורפו. רעשה הארץ לבלועו כסבורה דינו לבלוע כקרח שערער על הכהונה. יצתה בת קול ואמרה: "זכרון לבני ישראל" (במדבר י"ז) ולא יהיה עוד אדם המעורר על הכהונה כקרח בבליעה וכעדתו בשריפה, אלא כאשר דבר ה' ביד משה בסנה הבא נא ירך בחיקך (שמות ד) והוציאה מצורעת כשלא אף כאן צרעת פרוחה:

במצחו:

הנסיון של עוזיהו להקטיר דומה למחלוקת קרח ועדתו אשר ערערו על הכהונה ורצו להקטיר. כשם שאנשים אלה נענשו בשריפה וברעידת אדמה אשר בלעה אותם, כך רצה ה' לשרוף את עוזיהו, או לבולעו באדמה, אולם לבסוף החליט ה' להענישו בצרעת.

שאלה למחשבה:

מדוע העניש ה' את עוזיהו בצרעת ולא בשריפה או בבליעה באדמה?

כפי שראינו, שורש חטאו של עוזיהו לא היה במחלוקת על הכהונה אלא בגאווה, ולכן לא נענש עוזיהו כמו עדת קרח, בשריפה או בבליעה באדמה. הצרעת לעתים יכולה להגיע כעונש על גאווה (כגון בסיפור צרעת נעמן במל"ב ה'). האדם המתגאה חושב שהוא בעל כחות מיוחדים, והנה באה הצרעת ומשפילה אותו, מרחיקה אותו מחברת בני האדם, ואיננה מאפשרת לו להמשיך לשלוט ולהצליח. בכך הצרעת מבהירה לאדם הגאווות את מקומו הנכון.

חלק ב - המראה

בפרק ו', ישעיהו רואה חזון מעולמות עליונים, ובו הוא רואה את כבוד ה', ואת השרפים אשר סביבו. לא ניכנס לפרטי המראה, שהוא למעלה מהשגתנו, רק נציין שאין הכוונה לראייה של ה' ממש, שהרי אין לו דמות הגוף, אלא לאיזשהו מראה המסמל את כבוד ה' ושכינתו. בנוסף למראה, שומע ישעיהו את קריאתם של השרפים: וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (ג). משמעותה של הקריאה היא שה' קדוש ונעלה מעל לכל קדושה אחרת. אם מבינים את המראה שראה ישעיהו כתגובה למעשה עוזיהו, ניתן לראות בקריאה של השרפים הבהרה שה' הוא היחיד ש"מלוא כל הארץ כבודו", ולא המלך. לכן אין מקום לגאווותו של המלך, ולמחשבה שלו שהוא יכול להתקרב אל הקדושה כרצונו, בניגוד לכללי ה'. מי שמתקרב אל הקודש בצורה שאיננה ראויה מזעזע את העולם, ואת הזעזוע הזה רואה ישעיהו בחזונו בפסוק הבא: וַיִּנְעֻוּ אַמּוֹת הַסָּפִיִּים מִקּוֹל הַקּוֹרָא וְהַבִּיט יִמְלֵא עֵשָׂן (ד). רש"י כזכור פירש שהתיאור בפסוק זה הוא תיאור של רעש האדמה שהיה בימי עוזיהו, בעקבות כניסתו למקדש. אולם, ניתן לפרש ש"וינעו אמות הספים" איננו תיאור של רעידת אדמה ריאלית שהתרחשה באותו זמן, אלא חלק מהמראה שראה ישעיהו, שמשמעותו היא זעזוע גדול והתחלה של התמוטטות. עמודי התווך של האמונה והיציבות של העם מזדעזעים.

חלק ג - שליחות הנביא

השליחות המוטלת על הנביא מוזרה מאד: הַשְּׁמֵן לֵב הָעָם הָיָה וְאֶזְנוֹי הִכְבֵּד וְעֵינָיו הִשְׁעוּ פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְאָזְנוֹי יִשְׁמַע וּלְקִבּוֹ יִבִּין וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ (י). בדרך כלל תפקידו של הנביא הוא להוכיח את העם על מנת שיחזרו בתשובה או לפחות על מנת ש"וְיִדְעוּ כִּי נְבִיא הָיָה בְּתוֹכְכֶם" (יחזקאל ב', ה). האם יתכן שנביא ישלח כדי למנוע את תהליך התשובה של העם? קושי זה הביא חלק מהמפרשים לפרש את הפסוק בצורה אחרת:

רש"י לישעיהו ו', ט-י:

שמעו שמוע - אני אומר לכם שמעו שמוע, ואתם אין אתם נותנים לב להבין. וראו ניסים שעשיתי לכם ואינכם נותנים לב לדעת אותי: השמן לב העם הזה - כמו "הכבד את לבו" (שמות ח') ... לבם הולך הלוך והשמן ואזניו הולכים הלוך והכבד משמוע... פן יראה בעיניו - נתנו לבם שלא ישמעו דברי נביאים שהם יראים שמא יוטבו בעיניהם דבריו ויבינו בלבם וישובו אלי והיא רפואתם.

מצודת דוד לישעיהו ו', י:

השמן - היצר הנטוע בלבו הוא השמן והאטים אל הלב לבל הבין...
הכבד - היצר הכביד אזניו לבלי שמוע והשע עיניו לבל יראה:
פן יראה - כי היצר חושב פן כשיראה בעיניו וישמע באזניו ויבין בלבבו שלא עשה את הטוב ויעשה א"כ תשובה ויבוא לו בזה רפואת הנפש והיא הסליחה ואין דעת היצר נוחה מזה.

לפי פירושים אלה, הכבדת הלב היא מצידו של העם, האטום לדברי ה' ולדברי הנביא. ניתן להבין את האטימות של העם על רקע תקופת עוזיהו. בתקופה זו, לכאורה הכל בסדר. המצב הבטחוני והמדיני יציב, והמלך והעם עובדים את ה', והחטא הגדול ביותר של המלך הוא בכך שהוא רוצה להקטיר לה' במקדש. לכאורה זהו מצב מצוין. אולם, ישעיהו רואה שבשמים יש זעזוע גדול מהמעשה של עוזיהו, ושהגאווה שלו ושל העם איננה טעות שולית אלא פגם מאד משמעותי ביחסים בין האדם לה', כפי שתיאר ישעיהו בפרקים הקודמים אשר עסקו בהרחבה בהשלכות הרבות של גאוות האדם על מוסריותו ועל יחסו לה'. ישעיהו מדגיש שוב ושוב "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". אך מכיוון שהעם לא מבין זאת, ולא מוכן לשמוע שדרוש תיקון, מגיעה נבואת פורענות קשה, המתארת חורבן.

יחד עם זאת, הפסוק האחרון מתאר תקווה: **וְעוֹד בָּהּ עֲשׂוּרִיהָ וְשָׁבָה וְהִתְמָה לְבַעַר כְּאֵלֶּה וְכֵאלֹהִים אֲשֶׁר בְּשִׁלְכַת מִצְרַיִם כִּם זֶרַע קֹדֶשׁ מִצְרַיִם (יג).** ומסביר רש"י:

רש"י לישעיהו ו', יג:

ועוד בה עשיריה - גם אותה השארית אשיב ידי עליה בצרוף אחר צרוף והיתה לבער עד שלא ישאר אלא צדיקים גמורים שישובו אלי בכל לבם:
כאלה וכאלון - אשר בעת זמן שלכת שלהן משליכין עלין שלהן בימי הסתיו שילוך אחר שילוך עד שאין נותר בה זולתי המצבה אף הם זרע הקדש הנמצאין בה עומדין בקדושתו הם יהיו לה למצבת...

הפורענות הגדולה שמתאר ישעיהו איננה מכחידה את עם ישראל לחלוטין, אלא משאירה פתח לתקווה - "מצבת" או "זרע" שמהם תהיה צמיחה מחדש. אם כן, נראה ששליחותו של ישעיהו איננה לאטום את לב העם אלא להראות לעם את הפתח לתקווה. ואכן, בהמשך הספר נראה שכאשר מגיעה הפורענות על העם (בימי אחז ובימי חזקיהו) ישעיהו מחזק אותם להאמין בה' וביכולתו להגן עליהם ולגאול אותם.

סיכום

בשיעור זה הכרנו את הרקע ההיסטורי לנבואת ישעיהו, ואת מבנהו של הספר ונושאים מרכזיים הנידונים בו. עסקנו בפרק ו', וראינו שעל אף שמקובל לראות פרק זה כנבואתו הראשונה של ישעיהו, יתכן שהיו נבואות בימי עוזיהו שקדמו לנבואה זו. בכל זאת יש לנבואה זו ייחוד, בכך שישעיהו זוכה לראות את כבוד ה'. החזיון המיוחד הזה נגלה לישעיהו כנראה בשעה קשה לעם ישראל, בנקודת המפנה של ימי עוזיהו בה מתברר שכל הצלחתו הגדולה מביאה לגאווה ולחוסר הבנה שה' הוא קדוש ונשגב מעל לכל. ההצלחה הופכת למכשול ומובילה להידרדרות מוסרית ורוחנית. בהתאם לכך רואה ישעיהו זעזוע גדול בעולמות העליונים, אשר יש לו השלכות מעשיות בעולם התחתון: רעידת אדמה, הצטרעות עוזיהו, ובהמשך גם חורבן. למרות זאת, ישעיהו מנבא על התקווה - השארית שממנה יצמח העם מחדש.

להרחבה

[מתן על הפרק - דפי לימוד לישעיהו פרקים א-ב; פרקים ג-ד; פרקים ה-ו שיעור מאת טפת הלפרין - נגד מי מתנהל המשפט בישעיהו פרק ו?](#)
[שיעור מאת הרב אורי סמט על נבואות ההקדשה של ישעיהו ויחזקאל](#)
[שיעור מאת ד"ר הלל מילי על חזון ישעיהו וראשיתה של תורת הסוד](#)
[שיעור מאת הרב איתמר אלדר על מראה המרכבה בישעיהו וביחזקאל](#)

הקדמה לקראת השבוע הבא

בשבוע הבא נעסוק בנבואות ישעיהו לאחז.